

Itämeri yhdistää veneilijöitä ja veneilijät Itämerta

Samuli Salanterä
Liittohallituksen puheenjohtaja
Suomen Purjehdus ja Veneily ry

Kuva: Turun Pursiseuran arkisto.

Pitkä rikkonainen rannikko, purjehduskelpoiset joet ja laajat sisävesistöt tekivät vesiliikenteestä luontevan, tehokkaan ja monesti nopeimman liikkumismuodon jo maamme asutuksen alkuvaiheissa. Vesiväylät ja meri olivat kansoja sekä kulttuureita yhdistäviä; uudet ideat, ajatukset kuin myös valloittajat tulivat vesitse. Vuorovaikutus loi vaihdannaistaloutta, kauppaa ja hyvinvointia. Kansainvälistyminen toi myös vakautta, kaupankäynti kun hyödynsi molempia osapuolia enemmän kuin kylien ja kaupunkien polttaminen.

Varsinaisen varhaisen kauppamerenkulun lisäksi Itämeren altaalle muodostui vahvaa talonpoikaispurjehdusta ja laivanisännistöyhtiöitä. Perämies ja merikapteenikoulutuksen ohella aluksen päällikön pätevyudeksi kävivät laivurin paperit, vaativimpana Itämerenlaivuri.

Elintason kohotessa talonpoikais- ja kalastusaluksilla ryhdyttiin purjehtimaan kilpaa. Oli niillä tosin aikaisemminkin kilpailtu, ensimmäisenä satamassa ollut sai kalansaaliinsa varmemmin myytyä. Kilpapurjehdus yleistyi 1800-luvun alussa Brittein saarilla ja Yhdysvalloissa. Alussa kilpailusäännöt sovittiin erikseen joka kilpailuun ja usein aluksen omistajat istuivat rannalla ja seurasivat kilpailun kulkua. Hyvin nopeasti kilpailutoiminnasta tuli kansainvälistä. Maailman kuten myös Suomen vanhimmat urheiluseurat

ovat purjehdusseuroja. Purjehdus hyväksyttiin olympialajiksi Pariisissa vuonna 1900 ja kansainvälisen lajiliiton yksi perustajajäsen Suomen Purjehtijaliitto perustettiin vuonna 1906.

Tukholman vuoden 1912 olympialaisiin osallistui venekuntia Suomen suuruhtinaskunnasta, Venäjältä, Ruotsista, Tanskasta, Norjasta ja Ranskasta. Suomalaiset saivat purjehduksessa kolme mitalia, hopeaa ja kaksi pronssia. Suomalaiset purjehtijat ovat myöhemminkin menestyneet erinomaisesti olympialaisissa ja erityisesti vuoden 1980 jälkeen purjehdus on yksi parhaimmin menestyneitä kesälajejamme.

Ensimmäisen ja toisen maailmansodan välillä Itämeri yhdisti kansakuntia ja purjehtijoita. Toisen maailmansodan jälkeen merikortteihin oli piirretty viiva, jonka ylittäminen tiesi hyvin todennäköisesti pitkää, joskus jopa vuosien ulkomaanmatkaa. Lisäksi Porkkalan vuokra-alue 1944–1956 eristi käytännössä koko veneilyn muusta Itämerestä Helsingin ja Itäisen Suomenlahden alueelta.

Merivoimissa ja rannikkotyökistössä kylmän sodan aikana palvelleet muistavat miten Suomenlahdella harjoituksissa oli toden tuntua. Etelästä tehtiin välillä täydellä vauhdilla maihinnousuharjoituksia aina aluevesirajallemme asti kuin myös radioliikenteen häirintää sekä valonheittimillä tuliasemiemme valaistusta.

Kansoja yhdistävä rauhan meri eristi todellisuudessa tehokkaammin kuin Berliinin muuri. Säännöllinen laivaliikenne Helsingin ja Tallinnan välillä käynnistettiin toisen maailmansodan jälkeen vasta vuonna 1965. Kuitenkin jo 1960-luvun lopulla suomalaiset huippupurjehtijat saivat tehdä olympialuokkien veneiden siirtopurjehduksia Helsingistä Tallinaan osallistuakseen Baltian regattoihin. Urheilu oli politiikkaa väkevämpää tai politiikan välineenä.

Neuvostoliiton hajoaminen ja Baltian maiden itsenäistyminen eheyttivät jälleen Itämeren. Pitkät rannikkopurjehdukset olivat taas mahdollisia. Kovan kelin yllättäessä oli mahdollisuus hakeutua rannikon suojaan tai lasketella myötätuuleen ilman pelkoa päätyemisestä Siperiaan.

Itämeri on jälleen sopivan mittainen ja kokoinen. Vastarantaa ei näy, mutta se on olemassa ja sinne saa purjehtia. Emme elä enää keskiaikaista maailmankuvaa, jossa riittävän kaukana rannasta oli riski pudota veneineen reunalta alas tai päätyä viikkojen tutkintavankeuteen.

Pohjoismaat ovat tehneet perinteisesti huippupurjehduksessa yhteistyötä mm. Nordiska Seglarförbundetin kautta. Viime vuosina tämä yhteistyö on laajennettu kattamaan myös Baltian maat, Viron, Latvian ja Liettuan. Perinteisten viiden Pohjoismaan ja kolmen Baltian maan kansalliset purjehdusliitot muodostavat yhdessä kansainvälisen lajiliiton World Sailingin ryhmä G:n.

Tämä yhteistyö ja veneilijöiden luontevat tapaamiset Itämeren alueella ovat omiaan lisäämään ymmärrystä kansojen ja ihmisten välillä. Purjehdusurheilu edistää hyväntahtoisuutta ja rauhaa. Purjehtijat ja veneilijät aistivat Itämerellä selkeästi maailmanpolitiikan jännitteet. On todella toivottavaa ettemme palaa siihen lapsuuteni Itämereen, jossa vastarantaa ei ollut.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).